

ДОСЬЄ.

Олександр Шапаренко – дворазовий олімпійський чемпіон (1968, 1972), срібний призер Олімпіади-1968, 7-разовий чемпіон світу, 5-разовий – Європи, 23-разовий – СРСР, у тому числі 5-разовий – Спартакіади народів СРСР. Заслужений майстер спорту СРСР (1966).

Народився 16 лютого 1946 р. в селищі Степанівка Сумського району. Закінчив Київський інститут фізкультури. Впродовж 15-ти років – капітан збірної СРСР з веслування. Також був тренером збірної України з веслування.

Нині живе в Києві, бере активну участь у спортивному та громадському житті. Віце-президент Асоціації ветеранів спорту України.

Кавалер орденів Трудового Червоного Прапора (1968), «Знак Пошани» (1971), «За заслуги» III і II ступенів (2002, 2012). Входить до десятки кращих спортсменів України ХХ століття. Почесний громадянин м. Суми (2013). Герой спортивного року – 2014 у номінації «Спортивна слава України».

Одружений. З дружиною Аллою живуть майже 46 років (весілля справили 20 вересня 1970 р.). Мають 15,0 онуків Олену, сина Максима, онуку Сашу.

У 60-70-их роках минулого століття слава про Олександра Шапаренка линула континентами земної кулі. Його фотознімки обійшли всі відомі друковані видання світу, йому аплодували мільйони спортивних уболівальників.

Це він приніс світову славу Сумам, переконливо довівши, що й тут, у глибинці, за сотні кілометрів од гомінічих столиць і крупних міст, можна досягати найвищих спортивних вершин. Олександр Максимович часто навідується до рідного міста, з яким його пов'язують не тільки родинні стосунки, а й спортивні справи. В один із таких приїздів у дні, коли проходять Олімпійські ігри в Ріо-де-Жанейро, відбулася ця зустріч.

Олександре Максимовичу, в кожен свій приїзд до Сум ви неодмінно приходите до берегів Псла – річки, яка колись дала вам путівку у великий спорт. Шо саме означає вона

Олександр ШАПАРЕНКО, дворазовий олімпійський чемпіон із греблі на байдарці: «Для мене Суми і Сумщина – НАЙРІДНІШІ»

Я не обмежувався тільки веслуванням: бігав кроси в лісі, взимку ставав на лижі, самостійно виконував комплекс гімнастичних вправ. За день долав 20-30 кілометрів на веслах, але уникав «форсажу». Це дозволило психологічно і фізично грамотно готуватися до відповідальних офіційних стартів. Звісно, була й частина моїх особистих задатків – зріст, міцні руки. До речі, свою фізичну силу я успадкував від мами Катерини Савеліївни, яка виключала випрану білизну так, що

обережних слів у інтерв'ю одній із зарубіжних газет. На запитання: кому я присвятів свою перемогу, чесно сказав, що рідній донечці, якій якраз виповнився рік. А треба було «всіма шановному Генеральному секретарю ЦК КПРС і рідній партії...». Про це дізнався вже значно пізніше, коли один із моїх добрих

ків тому в Сумах. Сумчани-ветерани і досі пам'ятають весілля олімпійського чемпіона, на якому, кажуть, було більше ста гостей. Пригадують, як Ваші друзі із команди веслувальників перед ЗАГСом вишивували житий коридор із десятків весел. Подібного красивого видовища

вальної школи, яку Ви могли б очолити і повернути слобожанському краю колишню спортивну славу? Чи реально це?

– З моєї боку – цілком. Я з великим задоволенням поїхав би працювати з юними байдарочниками. Нині це питання на контролі обласної та міської влади, що заці-

рідини річка, хоча я бачив багато країв і країн. Вона навіює спомини, які здебільшого ностальгійні. Чи думав я тоді, вперше сівши до байдарки, що обираю свою спортивну долю? Звичайно, що ні. Зараз, проходячи берегами Псла, подумки порівнюю їх із тодішніми, давніми. Важка це справа – повернутися в минуле, вдруге переживати те, що ніколи не повернеться. Але так було потрібно Господу, аби все сталося саме так. Не шкодую ні за чим, а тільки впевнився: щось таки є містичне в тому, що я, Водолій за гороскопом, пов'язав свою долю саме з водою. Були моменти, коли життя могло круто змінитися, але цього не сталося. Тож вода для мене – це життя в усіх його смылах і значеннях.

А вперше сів у байдарку наприкінці червня 1959-го року – якраз удома на грядці дозрівали перші огірки. Тато і мама відпустили до річки разом з іншими хлопцями, бо дуже мені хотілося записатися до секції з веслування, яка тоді відкрилася. Пам'ятаю, що всі мої однолітки, сівши в байдарку, відразу ж перекинулися, бо цей човен надзвичайно хиткий, а я не тільки не шубовснув у воду, а навіть пройшов кілька кілометрів і втримав рівновагу.

– Шлях до світових спортивних вершин завжди важкий. Як уважаєте, що стало основою Ваших успіхів на водних діржках?

– Не один раз запитував сам себе: чому перемагав саме я? Але сьогодні переконаний: то була справжня нагорода за старанність, дисциплінованість, максимальну віддачу на тренуваннях. Адже за весь час не пропустив жодного заняття, намагаючись виконувати завдання тренерів і наставників краще за інших.

– Не казав: не підведи, синку, ніде і ні в чому, хай про тебе і наш рід кажуть тільки хороше.

– Яка з нагород для Вас найдорожча і чому?

– Золота олімпійська медаль у Мюнхені 1972-го року, коли переміг на дистанції 1 тисяча метрів. Свого основного суперника шведа Рольфа Петерссона я випередив на якіс 0,29 секунди! Лише фотографії виявив мою мінімальну перевагу. Швед настільки виклався на дистанції, що після фінішу не міг самостійно вибратися з човна. Його піднімали і під руки вели до п'єдесталу, попередньо вкововши знеболювальне. Збереглися знімки, де ми стоймо разом, і Рольф, напівзігнутий, з останніх сил тримається на срібній сходинці. Після того заїзду Петерсон жодного разу не сідав у байдарку і не брав весло до рук – отаке спустрошення. Через багато років ми зустрічалися у Швеції, я поцікавився, як склалася його спортивна кар'єра, а він сказав просто і коротко: то була остання гонка.

А дорога мені та медаль ще й тому, що 1968-го року в Мехіко міг стати чемпіоном в одиночці на тисячу метрів, якби не підступність угорського спортсмена. Той «сів» на мою хвилю і перед фінішем за допомогою спурту на якіс соті долі секунди обійшов мене. За подібні порушення знімають із змагань, однак тоді Угорщина належала до країн соціалістичного табору, і нам порекомендували не подавати апеляцію.

– Після Олімпіади в Мюнхені всі переможці і призери одержали державні нагороди. Okрім Вас і Файни Мельник – видатної металевиці диску. Чому?

– Про Файну нічого сказати не можу, а ось мені не пробачили не-

– У Вашому житті є іспанська сторінка...

– Так, на початку 90-х років я залишився без роботи, а на руках – двоє дітей. Жили тільки на зарплату дружини. Думав уже влаштовуватися сторожем на ринку. Але допоміг випадок. На запрошення іспанської сторони у складі офіційної делегації полетів до Мадрида. А там дізналися, що я безробітний, і запропонували посаду... головного тренера збірної Іспанії з веслування. Відмовився, оскільки не хотів знову відриватися від сім'ї, а просив іншу роботу. Була вакансія керівника спортивної школи в містечку Рибадеселля. Погодився. Спершу полетіли туди разом із сином, а згодом приїхали дружина і дональка. За майже півтора іспанських десятиліття вивів школу з аутсайдерів на шосте місце із більш як 130-ти. Активно виступав у різних змаганнях, що проводилися в країні. До речі, разом з дітьми.

Цікавий факт. Один із інтернаціональних чемпіонатів на приз іспанського короля ми виграли вдвох із Максимом: я – серед ветеранів, а він – серед юніорів на 20-кілометровій доріжці. А через кілька років відзначилася дональка Олена – вона стала переможцем на 15-кілометровій дистанції для жінок. У моїй київській квартирі на почесному місці стоїть статуетка «За високу траекторію у спорті», яку привіз за перемогу в тих змаганнях.

До слова, в Іспанії спорту надають величезної уваги. Мене спершу вражало те, що в кожному маленькому містечку чи навіть селі неодмінно є стадіон, плавальний басейн, спортивний зал, словом, усе, що потрібно для занять фізкультурою. Причому, фінансується така база не за залишковим принципом, а як і належить.

– Ви розповіли про свою сім'ю, яка «розпочалася» понад 45 ро-

– Що правда, то правда. Тільки гостей було не понад сто, а майже 250. Весілля тривало кілька днів. Добре пам'ятаю ідальню заводу імені Фрунзе, яку орендували, вітання з усіх куточків Радянського Союзу від спортсменів, друзів. І, звичайно ж, малюнок з весел, який нам організували.

Зараз ми з Аллою на пенсії, виховуємо 13-річну онуку Сашу – вона дональка Оленки. Свого часу дружина тривалий час працювала хіміком-ботаніком, займалася дуже цікавою справою – досліджувала водяні водорості як можливі продукти харчування в космосі. Тоді це була закрита тема. Словом, у нас спокійне розмірене життя.

– Певний час Ви тренували збірну України. Як оцінюєте сьогоднішній стан справ у цьому виді спорту, і чому наша країна втратила ті позиції, що колись мала?

– Справді, сьогодні українським веслувальникам майже немає чим хвалитися, хоча в той же час є група справді талановитих і перспективних спортсменів як у столиці, так і в низці міст – Херсоні, Львові, Ковелі, Одесі, Полтаві, Миколаєві. Веслування – дуже дорогий і «трудомісткий» вид спорту. Я бачив байдарки, ціна яких обраховується сумою з багатьма нулями. І це в доларах. Додайте сюди весла, інше спорядження, саму водну базу. Я вже не кажу про ту одержимість, з якою спортсмени повинні щодня тренуватися. Словом, це цілий комплекс фінансових, організаційних і моральних чинників. Їх треба об'єднати в одне ціле і – працювати. Поки що цього, на жаль, немає. Чому? Особисто я відповісти не готовий.

– У Сумах тривалий час циркулює ідея про створення веслувальника за іменем Олександра Шапаренка...

– Скажу чесно: це потрібно не

мені, а насамперед юному поколінню, яке повинне з когось брати приклад, знати тих, хто принесли славу рідному місту. На жаль, зараз переважають інші герої – цинічні, нахабні, пронирливі. Шкода. На «моїй» вулиці розташований Центр професійно-технічної освіти, де колись було мое рідне друже училище – я його закінчував у 60-х роках. Зараз там навчаються сотні юнаків і дівчат, я з ними зустрічався. Вони жваво цікавляться спортивними справами, і, цілком можливо, колись із стін закладу вийде новий олімпійський чи світовий чемпіон. Я був би цьому дуже радий.

Зрештою, подібні випадки з присвоєнням імен – не поодинокі. За кордоном давно практикують пошанування тих чи тих особистостей ще за життя, а не тоді, коли вони йдуть в інший світ. Якщо ж говорити про мою малу батьківщину, то для мене Суми і Сумщина – найрідніші.

– Чи стежите за Олімпіадою в Ріо-де-Жанейро?

– Неодмінно. І навіть тримаю кулаки за своїх (співрозмовник усміхається). – прим. О.В.). Водночас згадую свої поїздки до Мексики, Німеччини, інших країн світу, де довелося виступати.

– Які Ваши сьогоднішні мрії і побажання читачам?

– Аби в Україні якомога швидше настав мир, бо наш народ вартий щасливого і заможного життя.

Бесідував Олександр ВЕРТИЛЬ